

Xorijiy tillar o‘qitish yo‘lga qo‘yilgan maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash yo‘llari

Ziyayev Adxamjon

Qo‘qon DU Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash masalalari yoritiladi. Ta‘lim jarayonida milliylik va globallik uyg‘unligini ta‘minlash, bolalarda vatanparvarlik, milliy o‘zlikni anglash va madaniy merosga hurmat tuyg‘ularini shakllantirish usullari tahlil qilinadi. Amaliy tavsiyalar va pedagogik yondashuvlar keltiriladi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta‘lim, xorijiy til, milliy qadriyatlar, tarbiya, madaniyat, integratsiya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы воспитания детей в духе национальных ценностей в процессе обучения иностранным языкам в дошкольных образовательных организациях. Анализируются методы обеспечения гармонии национальности и глобальности в образовательном процессе, формирования патриотизма, национальной идентичности и уважения к культурному наследию у детей. Приводятся практические рекомендации и педагогические подходы.

Ключевые слова: дошкольное образование, иностранный язык, национальные ценности, воспитание, культура, интеграция.

Annatsion: This article discusses the issues of educating children in the spirit of national values in the process of teaching foreign languages in preschool educational organizations. Methods of ensuring the harmony of nationality and globality in the educational process, the formation of patriotism, national identity and respect for cultural heritage in children are analyzed. Practical recommendations and pedagogical approaches are given.

Keywords: preschool education, foreign language, national values, upbringing, culture, integration.

Hozirgi globalashuv davrida xorijiy tillarni o‘rganish zaruratga aylangan. Shu bilan birga, yosh avlodni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash dolzarb vazifalardan biridir. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar ongiga bir vaqtning o‘zida ham xorijiy til, ham milliy madaniyatni singdirish muhim ahamiyatga ega.

Shu sababli maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida xorijiy tillarni o‘qitish jarayonini milliy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish zarur.

1. Maktabgacha yoshda tarbiyaning ahamiyati

Maktabgacha yosh — bola shaxsiyati shakllanishining eng muhim bosqichidir. Bu davrda:

- nutq rivojlanadi;
- dunyoqarash shakllanadi;
- axloqiy me’yorlar o’zlashtiriladi.

Shu bois, aynan shu bosqichda milliy qadriyatlarni singdirish samarali natija beradi.

2. Xorijiy til o’qitish va milliy qadriyatlar uyg’unligi

Xorijiy til o’rganish jarayoni faqat tilni emas, balki madaniyatni ham o’rgatadi. Ammo bu jarayonda milliy qadriyatlar e’tibordan chetda qolmasligi lozim.

Uyg’unlik quyidagilar orqali ta’minlanadi:

- milliy mavzular asosida til o’rgatish;
- milliy o’yinlar va ertaklardan foydalanish;
- o’zbek urf-odatlarini xorijiy til orqali tushuntirish.

3. Bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash yo’llari

Milliy ertak va hikoyalardan foydalanish bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda alohida o’rin tutadi va bolalarga:

- o’zbek xalq ertaklari
- milliy qahramonlar haqidagi hikoyalar
- xorijiy til elementlari bilan birgalikda o’rgatiladi.

Bu usul bolalarda:

- tilga qiziqish uyg’otadi;
- milliy o’zlikni mustahkamlaydi.

2. O’yin texnologiyalari. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o’yin eng samarali vosita hisoblanadi. Masalan:

- milliy o’yinlarni ingliz tilida tashkil etish;
- rolli o’yinlar (mehmon kutish, bayramlar);
- sahnalashtirish.

3. Bolalarni bayram va an’analar orqali tarbiyalash, ayniqsa milliy bayramlar orqali tarbiyalash juda samaralidir. Bularga:

- Navro’z bayramini nishonlash
- milliy liboslar namoyishi
- an’anaviy taomlar haqida suhbat

Bu orqali bolalar o’z madaniyatini chuqurroq anglaydilar.

4. Qo’shiqlar va she’rlar aytish orqali bolalar:

- milliy qo’shiqlarni xorijiy til elementlari bilan o’rganadi;
- qisqa she’rlarni yodlaydi.

Bu usul:

- eslab qolishni osonlashtiradi;
- talaffuzni yaxshilaydi.

5. Vizual va amaliy metodlar qo’llanilib milliy naqshlar bilan ishlash, hunarmandchilik elementlari (rasm, qo’l mehnati), milliy buyumlar bilan tanishtirish bolalarda estetik did va milliy g’ururni shakllantiradi.

4. Pedagogik yondashuvlar. Samarali natijaga erishish uchun quyidagi yondashuvlar muhim:

- integratsiyalashgan ta’lim
- kommunikativ metod
- individual yondashuv
- madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish

Tarbiyachi nafaqat til o’rgatuvchi, balki milliy qadriyatlarni yetkazuvchi shaxs bo’lishi lozim.

5. Bu boradagi muammolar va ularni hal etish

Muammolar:

- xorijiy tilga ortiqcha urg’u berilishi
- milliy materiallarning yetishmasligi
- pedagoglarning tayyorgarlik darajasi

Yechimlar:

- milliy kontentni boyitish
- metodik qo’llanmalar yaratish
- pedagoglar malakasini oshirish

Hozirgi ta’lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga xorijiy til o’rgatish bilan bir qatorda ularni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Quyidagi metodik tavsiyalar pedagoglarga ushbu jarayonni samarali tashkil etishda yordam beradi.

Birinchi, integratsiyalashgan ta’lim yondashuvini qo’llash zarur. Ya’ni, til o’rgatish jarayoni alohida emas, balki milliy mavzular bilan bog’langan holda olib borilishi lozim. Masalan, “Oila”, “Bayramlar”, “Milliy taomlar” kabi mavzular ingliz (yoki boshqa xorijiy) tilida o’rgatilsa, bola bir vaqtning o’zida ham yangi so’zlarni o’zlashtiradi, ham milliy tushunchalarni anglaydi.

Ikkinchi, o’yin texnologiyalaridan keng foydalanish tavsiya etiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o’yin asosiy faoliyat turi hisoblanadi. Shu sababli:

- milliy o’yinlarni xorijiy til elementlari bilan boyitish;
- rolli o’yinlar (mehmon kutish, bayram jarayonlari);
- sahnalashtirilgan chiqishlar tashkil etish

bolalarning tilga qiziqishini oshiradi va o’rganishni tabiiy jarayonga aylantiradi.

Uchinchi, milliy ertak va hikoyalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. O’zbek xalq ertaklari va milliy qahramonlar haqidagi hikoyalarni sodda xorijiy til elementlari bilan uyg’unlashtirish orqali bolalarda:

- tinglab tushunish ko’nikmasi;
- axloqiy fazilatlar;
- milliy o’zlik hissi rivojlanadi.

Bu usul ayniqsa bolalarning tasavvurini boyitadi va ularni faol muloqotga undaydi.

To’rtinchi, bayram va an’analar asosida ta’limni tashkil etish samarali natija beradi. Masalan:

- Navro’z bayramini sahnalashtirish;
- milliy liboslar ko’rgazmasi;

• an’anaviy taomlar haqida oddiy suhbatlar bolalarga o‘z madaniyatini chuqurroq anglash imkonini beradi va til o‘rganishni mazmunli qiladi.

Beshinchidan, qo‘shiq va she’rlar orqali o‘qitish metodidan foydalanish tavsiya etiladi. Qisqa va sodda qo‘shiqlar hamda she’rlar:

- eslab qolishni osonlashtiradi;
- talaffuzni yaxshilaydi;
- ritm va intonatsiyani rivojlantiradi.

Agar ular milliy ohang va mazmun bilan boyitilsa, tarbiyaviy ahamiyati yanada ortadi.

Oltinchidan, vizual va amaliy metodlarni qo‘llash zarur. Jumladan:

- milliy naqshlar asosida rasm chizish;
- qo‘l mehnati mashg‘ulotlari;
- milliy buyumlar bilan tanishtirish

bolalarda estetik didni shakllantiradi va milliy g‘ururni rivojlantiradi.

Yettinchidan, pedagoglar kommunikativ va individual yondashuv asosida ishlashi kerak. Har bir bolaning qiziqishi, qobiliyati va rivojlanish darajasini inobatga olish o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, tarbiyachi bolalar uchun nafaqat til o‘rgatuvchi, balki milliy qadriyatlarni yetkazuvchi namuna bo‘lishi lozim.

Shuningdek, mavjud muammolarni bartaraf etish uchun:

- milliy mazmundagi o‘quv materiallarini ko‘paytirish;
- zamonaviy metodik qo‘llanmalar yaratish;
- pedagoglarning malakasini muntazam oshirib borish

zarur hisoblanadi.

Xorijiy til o‘qitish jarayonini milliy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydi. Bunday yondashuv orqali bolalar nafaqat yangi tilni o‘rganadi, balki o‘z milliyligini anglagan holda zamonaviy jamiyatga moslashgan shaxs sifatida shakllanadi. Xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash muhim pedagogik vazifadir. Bu ikki yo‘nalish uyg‘unlashganda, bolalar nafaqat tilni o‘rganadi, balki o‘z milliyligini anglagan holda zamonaviy dunyoga moslashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Haydarova Namuna “TARBIYACHI INKLYUZIV KOMPETENTLIGI VA ZAMONAVIY TA’LIMDA UNING O‘RNI” MAKTABGACHA VA AKTAB TA’LIMI - 2025-yil, oktyabr, 10-son

2. Khaidarova Namuna “THE ROLE OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TEACHING TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOLERS” Volume-13| Issue-2| 2025 Published: |22-02-2025|

3. N. Haydarova “MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY VA INTERFAOL TA’LIM METODLARINI QO‘LLASHDAGI MUAMMO VA ECHIMLAR” “INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE” BELARUS, International scientific-online conference-2025

4. Зияев, Адхам Нисолмухамматович. "РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ВОСПИТАНИИ ГРАЖДАНИНА." *Ученый XXI века* (2017): 78
5. Ziyayev, A. I. "NATIONAL AND CULTURAL PECULIARITIES OF ENGLISH, RUSSIAN AND UZBEK PHRASEOLOGICAL INTENSIFIERS." *International scientific journal* 40.34 (2016): 65-71.